

СПЕЦИФИКА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В ОКС „БАКАЛАВЪР“

Доц. д-р Галина Чиприянова
g.chipriyanova@uni-svishtov.bg
Катедра „Счетоводна отчетност“
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Резюме: Ключов ангажимент при дигитализацията е интегрирането на дигитални технологии в съществуващи до момента учебни процеси за добавяне на повече стойност към образователния продукт. Дигитализирането на обучението по счетоводство благоприятства развиването му като процес, основан на съдържателни учебни дейности, които се осъществяват в интерактивна среда и на конкретни работни ситуации от счетоводната практика.

В статията се обръща специално внимание на определящи вътрешни фактори за успех на този процес като наличието на силно лидерство, дефинирани стратегически цели на дигитализацията, създаване на нови работни модели и намиране на правилните дигитални инструменти.

Извеждат се три основни варианта за по-нататъшна дигитализация на обучението по счетоводство, като успоредно с това се прави анализ на възможностите на приложимите дигитални инструменти.

Ключови думи: дигитализация, дигитални технологии, информационни и комуникационни технологии, счетоводство, обучение, бакалавър

JEL: M41, I21, I25

SPECIFICITY OF THE DIGITALIZATION OF THE TRAINING IN ACCOUNTING, BACHELOR'S DEGREE

Assoc. Prof. Galina Chipriyanova, PhD
g.chipriyanova@uni-svishtov.bg
Department of Accounting
D. A. Tsenov Academy of Economics - Svishtov

Abstract: A key commitment in digitalization is the integration of digital technologies in existing learning processes to add more value to the educational product. The digitalization of accounting training favors its development as a process based on meaningful learning activities that take place in an interactive environment and on specific work situations about accounting practice.

Special attention is paid to determining internal factors for the success of this process, such as the presence of strong leadership, defined strategic goals of digitalization, creation of new working models and finding the right digital tools.

Three main options for further digitalization of accounting training are presented as in parallel the research analyzes the possibilities of the applicable digital tools.

Key words: digitalization, digital technologies, information and communication technologies, accounting, training, bachelor's degree

JEL: M41 I21, I25

СПЕЦИФИКА НА ДИГИТАЛИЗАЦИЯТА НА ОБУЧЕНИЕТО ПО СЧЕТОВОДСТВО В ОКС „БАКАЛАВЪР“

Доц. д-р Галина Чиприянова
g.chipriyanova@uni-svishtov.bg
Катедра „Счетоводна отчетност“
СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Въведение

Основната идея на дигитализацията и дигиталната трансформация се свързва с усвояването на нови проекти и нови дейности чрез активното използване на дигиталните технологии. Стремещт е да се усвоят нови процеси, да се генерира нова потребителска стойност, да се увеличи нивото на потребителска удовлетвореност.

Напоследък по една или друга причина много често се лансират призови като „Да направим дигитализацията приоритет за образователната система“ и „Най-същественото предизвикателство пред образователната сфера в следващите няколко години е дигиталната трансформация“.

Дигитализацията на процесите, свързани с обучението създава множество нови възможности и води до появата на нови конкурентни предимства. Дори много често се постига и преосмисляне на някои смятани за базови, основополагащи въпроси и проблеми.

Водещ ангажимент при дигитализацията е включването на дигитални технологии в съществуващи до момента процеси за реализиране на градация в дейността чрез използване на дигитални данни, добавяне на повече стойност за ползващите образователния продукт, генериране на повече собствени приходи и оптимизация на сегашните управленските (администриращите) процеси.

Дигиталната трансформация е един вид промяна с набор от междинни цели, свързани с непрекъснато оптимизиране на процесите, звената и подсистемите чрез изграждане на подходящи мостове (между входа и изхода на системите, данните, решенията, хората, екипите, технологиите, различните участници и др.), които са от съществено значение за постигане на крайния успех. Важно е да се отбележи, че човешкият фактор е ключов момент на всички нива или етапи на дигиталната трансформация (**Орехов**).

Дигитализирането на обучението по счетоводство ще благоприятства развиването му като процес, основан на съдържателни учебни дейности, които се осъществяват в интерактивна среда и на конкретни работни ситуации от счетоводната практика. По този начин ще се активизира двупосочната комуникация между преподавателите и студентите по счетоводство и вниманието на двете страни ще бъде фокусирано върху успешното изпълнение на съответните учебни задачи. Като цяло този подход ще подпомогне успешното изпълнение на актуалната концепция за университетско обучение, основано на компетентности.

Целта на разработката е да се изследва и очертае спецификата при дигитализацията на обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“.

Основната *теза* е, че обосноваването на съвременни информационни и комуникационни технологии в обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“ би могло да повиши неговата ефективност и полезност за студентите, като в дългосрочен план по този начин те ще получат необходимите

теоретични знания и практически умения и ще успеят да се интегрират успешно в професионалния живот и на пазара на труда в перспектива.

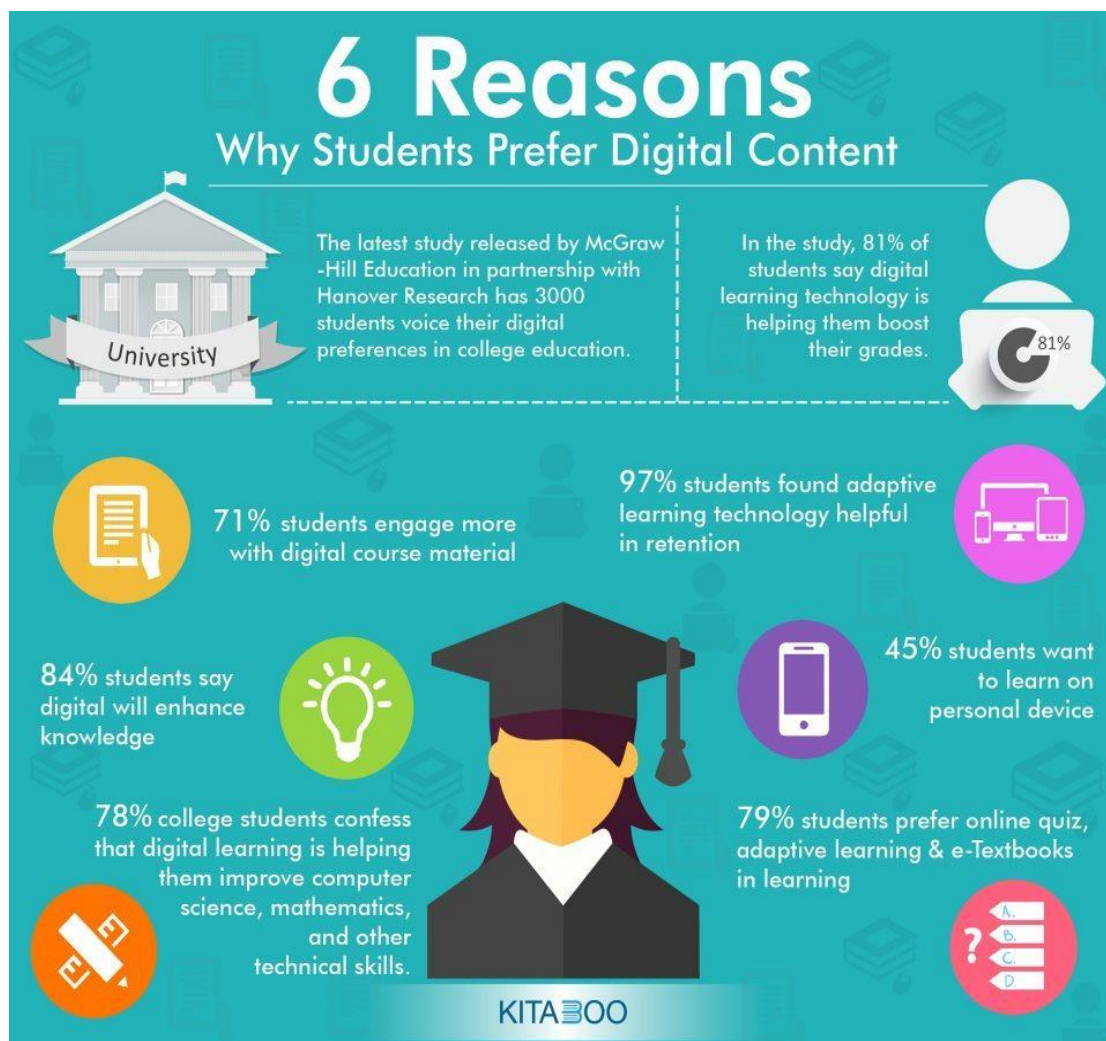
1. Влияещи фактори върху дигитализацията на обучението по счетоводство

Дигиталното обучение е интерактивно обучение, което се осигурява от технологията или от практически инструкции, които спомагат за надеждно и ефективно възползване от технологиите. Включва богат набор от практики, вкл. смесено и виртуално обучение. Дигиталното образование обхваща или включва поне един или няколко от следните елементи или комбинация от тях: технологии в аудиторията; електронни учебници; анализ на обучението с помощта на информационни и комуникационни технологии; междудисциплинарно преподаване и обучение с помощта на облачно съдържание; геймификация; дистанционно обучение с присъствени срещи или изцяло дистанционно обучение; онлайн обучение и използване на отворени образователни ресурси (**Дигиталното образование ще подготви децата за епохата на цифровата трансформация, н.д.**).

Актуално проучване, публикувано от „McGraw - Hill Education“, реализирано в партньорство с „Napover Research“, обхваща 3 000 студенти, които изразяват своите мнения и предпочитания за дигиталните форми в колежанското образование в САЩ.

В синтезиран вид данните от проучването показват следното:

- 81% от респондентите смятат, че технологията на дигитално обучение има голям принос за повишаване на техните оценки;
- почти всички (97%) изразяват виждане, че технологията за адаптивно обучение е полезна за задържане на интереса към обучението;
- 71% признават, че се ангажират повече когато разполагат с дигитален материал за съответния курс;
- 84% от анкетираните лица имат очаквания, че дигиталното обучение ще подобри знанията им;
- 78% от студентите признават, че освен всичко друго дигиталното обучение им помага да подобрят компютърните науки, математиката и други технически умения;
- 45% предпочитат да учат с активно използване на лично мобилно електронно устройство;
- 79% са позитивно настроени към онлайн форми за тестване и самоподготовка, адаптивно обучение и електронни учебници в обучението.

Фиг. 1. Нагласи към дигиталните форми на обучение.

(Източник: Top 6 Reasons Why Students Prefer Digital Content, <https://elearninginfographics.com/students-prefer-digital-content-reasons-infographic/>)

Факторите, оказващи въздействие върху дигитализирането на обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“, могат да се групират в две насоки – „външни“ фактори, влияещи върху самия образователен процес и „вътрешни“ фактори с директно значение за успеха на дигитализацията на обучението.

Външните фактори са свързани в най-голяма степен с актуалните тенденции и изменения в социално-икономическия живот и кореспондират с: повишаване динамиката в развитието на обществено-икономическата среда, бурното развитие на информационните и комуникационните технологии, нарасналите изисквания към качеството на знанията и уменията на счетоводните специалисти и т.н.

Важно е да се отчитат и нарасналите изисквания към самото обучение по счетоводство и по-конкретно увеличаване научността на счетоводното познание, повишаване степента на неговата комплексност и интегративност, съчетано и с адаптивност и актуалност.

По-нататък изследването е фокусирано върху оценката на няколко значими вътрешни фактори и тяхното отражение върху финалния успех на

дигитализацията на обучението по счетоводство. Това са фактори, които определят крайния резултат при този процес.

Едни от най-популярните фактори за успех и същевременно определяни като „стратегии за успех“ са представени на фиг. 2: *less is more* (по-малкото е повече), *support from the top* (подкрепа от върха), *learned centered design* (дизайн, ориентиран към учащия), *leader teacher* (учител лидер), *learning partners* (партньори за обучение), *measures what matters* (измерва резултатите).

Фиг. 2. Вътрешни фактори за успех на дигитализацията.

(Източник: 6-Strategies-for-Digital-Learning-Success,

<https://www.eduvod.co.za/products/educational-content-delivery-system/6-strategies-for-digital-learning-success/>)

В свое изследване Е. Шойкова прави опит да маркира набора от дейности, които имат най-значително влияние върху крайният резултат при обучението с използване на информационни и комуникационни технологии. Всички те поставят фокуса върху студента, с придобитите от него знания и възможности, представляващи резултативна величина от процеса на обучение. Тук се причисляват „Учебни дейности“, „Използване на технологии“, „Методи на преподаване“, „Социални мрежи и професионални общности“ и други. Разгледани в своята съвкупност те формират т.нар. *карта на учебното пространство* (вж. фиг. 3).

Фиг. 3. Карта на учебното пространство
 (Източник: Шойкова, Е. Електронно портфолио – персонално развитие, съвместна работа и обучение чрез технологии, https://cio.bg/karieri/2008/10/07/3450343_elektronno_portfolio_personalno_razvitie_suvместna/)

Оформя се предложението по отношение на ключовите вътрешни фактори за визуализиране наличието на силно лидерство, дефинирани стратегически цели на дигитализацията, създаване на нови работни модели и намиране на правилните дигитални инструменти.

Един от ключовите фактори при дигитализацията е ясно изявеното **лидерство**. В лицето на лидера се отправят очаквания за цялостна координация на дигитализацията на обучението, в т.ч. и по счетоводство. Лидерът е един от определящите елементи за изграждане и налагане на дигиталната култура в организацията.

Лидерството в контекста на обучението по счетоводство се свързва в голяма степен с проактивното поведение на ръководителя. Това е поведение, което в условията на настоящата комплицирана ситуация на образователния пазар у нас, да обезпечавя дигитализацията с необходимите ресурси и да управлява така създаването на дигитални ресурси и съдържание за обучаемите, че да се стимулира цялостното им развитие.

Необходим е проактивен и изпреварващ стил на поведение на ръководителите на този процес, който да увлече и самите обучаеми. Днес дигитализация без лидер е невъзможна мисия, както невъзможно е обучението по счетоводство без да е ориентирано към създаване на лидерски умения.

За да задоволи по оптимален начин нуждите на всеки един бизнес, дигиталното обучение по счетоводство следва да е ориентирано в максимална степен в посока насърчаване на стопанско мислене и придобиване на нови знания и компетентности за разрешаване на икономически и специално счетоводни казуси от реалния живот. Затова дигиталното обучение по счетоводство се явява

с ключово значение за успешния лидер, тъй като в преобладаваща степен благоприятства изграждането на солидната основа за неговото професионално оформяне и реализация, което да е аргументирано със следните моменти:

- счетоводните компетенции са задължително условие за ефективно изпълнение на професионалните задължения;
- счетоводните знания и умения са надеждна информационна база за изготвяне на управленски решения;
- в новите специалисти се наслагва схващането, че техните решения и действия следва да са основани на важни, надеждни и сравними данни, които в най-значителна степен се подават от счетоводството;
- стимулират се да оценяват подобаващо счетоводната информация в значението и на един от най-важните ресурси, наред с финансите, инвестициите и иновациите.

Другият важен момент по пътя към успешната дигитализация на обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“ е *определянето на целите*. Цели, които в актуалният им вариант в контекста на обучението по счетоводство могат да се дефинират така (**Стоименов**):

Разработване и мащабно налагане на мултимедийни лекции по счетоводство. Всеобщо е вече разбирането, че е нужно по-мащабно навлизане на интерактивните дъски, мултимедийните проекторите, DVD плейърите и др. С тях преподавателите ще преработят лесно учебните теми в интересни мултимедийни лекции, стимулиращи развитието на студентите.

Насърчаване на по-голяма креативност. „Иновативните уроци“ стимулират креативността, позволявайки на лектора да обогати още повече учебното съдържание като добави симулации и казуси в дигитална среда. Така студентите ще могат да апробират новите знания. Иновативните методи (напр. видео материали или изображения, изискващи 3D очила, или интерактивните платформи за тестване) дават възможност на студентите да бъдат ангажирани с обучението за по-дълъг период.

Самоподготовка и изпитване с електронни тестове. Учебният процес придобива една по-висока степен на гъвкавост. Това е приложимо за обучението във всичките форми – редовна, задочна и дистанционна. Успоредно се повишава и обективността при оценяването на придобитите знания. Заслугата за това се дава в голяма степен на вариантността на заданията.

Значително увеличаване на онлайн съдържанието. Целта тук е едно непрестанно увеличаване на ресурса с учебни материали, което дава лесен достъп до учебното съдържание, в т.ч. дигитални учебници, учебни помагала и още редица необходими материали по всички счетоводни дисциплини, които да се осъвременяват постоянно.

Насочване към онлайн проучвания. Преподавателският екип трябва да ориентира студентите към онлайн проучвания. Сега онлайн проучванията са абсолютен тренд, улесняващ младите специалисти да градят успешни кариери и всичко това се цени много от бъдещите работодатели – големите организации. Изследователското обучение е такъв подход към ученето, който поставя обучаваните във фокуса на процеса и предполага самостоятелен подход към ученето.

Определянето на целите на дигитализацията на обучението по счетоводство води след себе си *създаването на нов работен модел*. Същността му се изразява в процесните аспекти на работа и в технологичните особености

при взаимодействието между участниците. Създадената обща рамка позволява на участващите страни – преподаватели и обучаеми, да изпълняват своите задачи отвсякъде. Достатъчно е да имат компютър/лаптоп, интернет връзка и системен достъп до нужните инструменти и учебни ресурси. Т.нар. „home office“ е реалност, която вследствие особено и от COVID-19 кризата се превърна в наложителна такава. (Янков)

Възможностите за една ефективна и перспективна дигитализация на обучението по счетоводство, съпроводено с успешното въвеждане на нови работни модели продължават да са значителни и в двете релации – един път при „аудиторната ангажираност“ реализирана чрез т.нар. виртуална класна стая и втори път – при „извънаудиторната ангажираност“, постигана с комплекса от задания за самоподготовка.

Най-важните критерии за вземане на решение се отнасят до (Маринова & Атанасов, 2014), (Гюлчева, 2011):

1. изграждане и стимулиране на мотивацията на обучаемите за придобиване на нови знания;
2. залагане на определена степен на индивидуализиране на процеса на обучение;
3. непрестанно обогатяване знанията на обучаемите относно съвременните информационни и комуникационни средства;
4. залагане на допълващи опции за разширяване на моделите;
5. гарантиране на стабилна обратна връзка между студентите и електронната среда;
6. мониторинг на ежедневната работа на обучаемите от страна на преподавателите;
7. въвеждане на стандартизирани подходи, методи и правила при управляване работата на студентите по учебните задания;
8. регулярен анализ по типова форма на учебната работа с оглед успешното достигане на образователните цели и др.

Освен конкретизирането на набора от данни, които преподавателите и студентите по счетоводство да обменят помежду си, с голяма важност е да се определят и елементите на главния дигитален инструмент, чрез който ще бъде възможно (Янков, Дигитализация на маркетинг и търговски процеси: как да я осъществим):

- да се води прозрачна комуникация;
- да се концентрира цялата налична информация за студентите от дадено висше училище;
- да се дигитализира и респективно обхване ефективно учебния процес в двете направления – аудиторна работа и извънаудиторна работа;
- и така улеснено да се оценяват постигнатите резултати.

Очакваният резултат е една такава конфигурация на електронната платформа за обучение и управление на процеса на обучение, която да позволява събирането, съхранението, управлението и анализирането на пълната информация, касаеща студентите.

Счита се, че успешната дигитализация на обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“ трябва да е основана изцяло на четирите равнища на технологична осигуреност с учебни материали и ресурси съгласно Наредбата за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища, както следва (ДВ):

1. *първо равнище*, включващо набор от учебни и методически материали на хартиен носител или техните електронни варианти;

2. *второ равнище*, съдържащо мултимедийни и интерактивни учебни материали, които се тиражират и разпространяват на електронни носители, магнитни и оптически дискове, аудио- и видеосредства;

3. *трето равнище*, осигурявано с учебни материали и модули за обучение и оценяване, които са на специализирани сървъри с гарантиран високоскоростен интернет достъп;

4. *четвърто равнище*, свързано с учебни материали и ресурси за самоподготовка, които са в базирана в интернет система за дистанционно обучение с подсигуран високоскоростен достъп.

Като се отчита спецификата на счетоводните дисциплини, се оформя предложението дигитализацията да обхване не по-малко от 90 на сто от учебните материали и ресурсите за самоподготовка на трето и/или четвърто технологично равнище.

Разкриването и оценяването на влияещите фактори върху дигитализацията на обучението по счетоводство би имало не само теоретично, но и съществено практико-приложно значение, ако се обвърже и с конкретни *варианти* за осъществяване на дигиталното обучение в перспектива.

2. Варианти за дигитализация на обучението по счетоводство

В контекста на изтъкнатото по-горе, могат да се оформят три основни насоки за по-нататъшна дигитализация на обучението по счетоводство. По своето съдържание те касаят подготовката на бъдещите специалисти по счетоводство при актуалните условия и в рамките на съвременния информационен свят. Представените по-долу варианти биха могли да се съотнесат и да имат своята приложимост, респ. ефективност при обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“ във всички форми на обучение. Освен всичко това те са синхронизирани с Концепцията за дигитална трансформация на образованието и с подготвяната Национална програма за ИКТ¹-базирани иновационни образователни технологии и дидактически модели в преподавателската практика.

Първи вариант. Традиционно обучение по счетоводство с елементи на електронно обучение. Традиционно обучение, съчетано с елементи на конективизъм (Siemens, 2005). То се отличава с допълване и интегриране на богат набор от информационни и комуникационни технологии в традиционния образователен процес. На практика традиционният елемент и дигиталният елемент могат да бъдат вплетени в различно съдържателно и организационно отношение. По този начин дигиталните технологии могат да намерят успешно приложение както при преподаването, така и при усвояването на материята, а така също и при педагогическото взаимодействие между преподавателя и студента в общ план.

Целта е да се съхранят позитивите на доказаната вече схема на класическо преподаване като се надградят с някои дигитални елементи. Така процесът на обучение на бъдещите специалисти по счетоводство ще придобие по-висока степен на гъвкавост и същевременно ще се обогати съдържателно.

Средствата, които могат успешно да намерят приложение тук се свързват в най-голяма степен с:

---

¹ Информационни и комуникационни технологии

- Свободен достъп до интернет на територията на образователната институция. Спомага за задържане на интереса на студентите и интегрирането в процеса на персоналните мобилни устройства.
- Презентационен софтуер. За нуждите на презентирането на таблици, фигури, диаграми, класификации, отчетни форми и др. да се използват възможностите на относимия софтуер, напр. Power Point.
- Използване на общи ресурси в Облак (Cloud), в смисъла му на технологичен модел и инструмент за повишаване нивото на успеваемост при усвояване на учебното съдържание от студентите.
- Осигуряване на учебните помещения с модерни интерактивни презентационни системи. „Class Flow“ (Павлова & Тошева, 2020) е една от тези интерактивни презентационни системи, използваща облачните технологии, с която може интерактивно да се представи учебното съдържание с цел постигане на по-добри резултати. Използването на тази презентационна система изгражда динамична среда в аудиториите, в които студентите могат да бъдат ангажирани с обучението си, обогатявайки опита за учене чрез стрийминг съдържание с различни мобилни устройства по всяко време и отвсякъде.
- Работа със счетоводни програмни продукти по съответни дисциплини. Тук да се включат софтуерни продукти за специализирано обучение по счетоводство – софтуер за автоматизирана обработка на счетоводна информация, ERP системи и други.

Изпълнено по тази схема традиционното обучение по счетоводство с елементи на електронно обучение има *предимството* да притежава повишена степен на нагледност и „мобилност“ на учебното съдържание и ще отговори в по-голяма степен на очакванията на обучаваните за обратна връзка и оценка на знанията им още в рамките на учебните занятия.

Безспорно е, че активното използване на съвременни интерактивни презентационни системи и облачни технологии са все по-предпочитани от студентите средства за обучение. С тях се отговаря на нарасналите очаквания на обучаемите, на склонността им за наличието на „работеща“ обратна връзка и повишена динамика и интерактивност в учебните аудитории.

Втори вариант. *Синхронно дистанционно обучение по счетоводство.* Тук студентът взаимодейства в реално време със своите състуденти и с преподавателя. *Предимството* на този вариант е, че обратната връзка е директна и се осъществява едновременно.

Идеята е вниманието и усилията да се поставят върху работещи в реално време инструменти. Такива, които да благоприятстват взаимодействието между преподаватели и студентите в един и същ момент.

Основните инструменти, които могат да се приложат успешно тук са:

- Системи за видеоконферентна връзка и виртуални класни стаи. Наред със стандартните форми, тук могат да се използват също интернет телефонията VoIP (за провеждане на конферентни разговори) и Уеб конференция (видео връзка, която освен пряка комуникация при презентирането на учебното съдържание може да е съпроводена и с обмен на слайдове и файлове.).

- Чат стаи. Тяхно преимущество е, че могат да бъдат използвани от голям брой потребители. Предназначението им е в смисъла на място, където да се отправят въпроси и да се изразяват мнения по даден счетоводен въпрос.
- Аудио подкастове. Тук комуникацията се осигурява чрез интернет аудио връзка. Предимството тук е възможността за комуникиране чрез съобщения между участниците докато аудио подкаста тече.

Трети вариант. *Асинхронно дистанционно обучение по счетоводство.* То да е за тези етапи и периоди на работа, когато преподавателите и студентите са офлайн. Студентът не си взаимодейства директно с преподавателя, както и с другите студенти. Основното *преимущество* на този вариант е, че студентът определя сам ритъма на работа.

Предимствата тук са свързани с възможността за:

- Публикувани в интернет среда лекции, мултимедийни учебни пособия и виртуални библиотеки, като това да става на принципа на взаимното допълване на текстов формат и видео формат.
- Имейли и съобщения. Едно интересно решение в тази посока е „Google Drive“ (Ресурси, платформи и добри практики за дистанционно обучение), което представлява услуга за организация, съхранение и обработване на файлове в интернет, даваща възможност да се създават текстови документи (Docs), екселски таблици (Sheets), презентации (Slides), анкети, които успешно биха могли да се ползват за дистанционно провеждане на контролни или класни работи, формуляри за събиране на обратна връзка, викторини и анкети (Forms), уеб сайтове, блогове и др. Има възможност за организиране на файловете в папки, и така те да бъдат споделяни или да се работи съвместно по тях.
- Форуми. За поставяне на въпроси, за обсъждане на казуси към определени теми, споделяне на опит, участие в дискусии и др.
- Облачните технологии (Cloud). Основните приложения на тази технология за образователни цели се свързва с: облачни офис пакети и по-специално съответните образователни приложения – за създаване и редактиране на файлове, за провеждане на комуникация и т.н.; съхраняването на данни в облака (Cloud Storage/Storage services); създаване и използване на облачни Среди за електронно обучение.

За *недостатъци* е трудно да се говори, тъй като отделните варианти по подразбиране са взаимно допълващи се, а не – взаимно изключващи се.

Ключов елемент и при трите варианта за провеждане на обучението по счетоводство с дигитални форми е акцентирането на взаимодействието между участниците в учебния процес. Относно значението на взаимодействието в обучението N. Campbell отбелязва: „Различните форми на обучение и съчетаването им с използване на дистанционни инструменти и интернет връзка не представлява само достъп до някаква информация или още повече достъп до информационни и комуникационни технологии. Както при обикновеното обучение, така и при дистанционното обучение с Интернет задължително трябва да има активност от страна на учащите. Необходимо е да има взаимодействие между участниците в учебния процес – преподаватели и студенти” (Campbell).

А посредством ангажимента на ръководителите за търсенето на висока степен на това взаимодействие могат да се постигнат следните ефекти:

- „социализиране“ на студентите, участващи в обучението по съответната счетоводна дисциплина;
- увеличаване на възможностите за приспособяване към новите условия на работа;
- увеличава се равнището на комуникация и интензивността при обмена на идеи;
- активизиране участието на студентите в процеса на обучение.

В конкретика това означава наличие на допълнителни опции за взаимни контакти и подкрепа, повишена степен на мотивация, извличане на позитивите при работа в екип, улеснено справяне с административно-организационните аспекти на учебния процес и други.

И едно специално предложение, което ще бъде валидно за организиране при трите форми на учебния процес (редовна, задочна и дистанционна форма на обучение) и приложимо, както при провеждане на традиционното обучение с елементи на електронно обучение, така и при синхронното и асинхронното дистанционно обучение. Счита се, че то ще бъде високо ефективно, особено когато се отнася за обучението по счетоводни дисциплини. Касае се за регулярното организиране и провеждане веднъж седмично на стажове в счетоводни и одиторски предприятия – партньори на водещата катедра в онлайн режим. С помощта на описания по-горе широк набор от дигитални инструменти успоредно с използването на виртуална аудитория (стая) и споделяне на екран и други, в реално време да се провежда обмен на най-добрите счетоводни практики и работа по актуални счетоводни казуси. За целта ментори ще бъдат съответните счетоводни къщи (кантори) и одиторски компании с активното участие на студентите и титуляра (ръководителя) на семинарните занятия по дадената дисциплина. Тази форма на партньорство с практиката е „натоварена“ с много очаквания за допринасяне повишаване качеството на обучение и респ. готовността на обучаемите за бизнеса. Конкретните ползи се свързват с упражняване функционалността на новите модули на счетоводните програми, усъвършенстване работата с електронен подпис, представителство чрез електронен подпис пред НАП, НОИ, НСИ, подготовка на дневници и справки-декларации по ДДС, изготвяне на VIES декларации, параметри, структура и изисквания към файловете на магнитния или оптичния носител на VIES-декларацията, изготвяне на Интрастат декларации, подготовка на документи при провеждането на ревизии и проверки от НАП, подготовка на документи за краткосрочни и дългосрочни банкови заеми, годишно счетоводно приключване, изготвяне и подаване на годишни данъчни декларации по ЗКПО и ЗДДФЛ, електронно банкиране и други.

Заключение

Анализът на получените данни показва три основни варианта за по-нататъшна дигитализация на обучението по счетоводство: традиционно обучение с елементи на електронно обучение, синхронно дистанционно обучение и асинхронно дистанционно обучение. За постигането на синергия при настоящата COVID-19 криза се препоръчва тяхното (на техните форми) съвместно използване, а не – взаимно изключване.

Независимо от конкретно прилагания вариант за провеждане на обучението по счетоводство в ОКС „бакалавър“ се счита, че за да бъдат достигнати успешно образователните цели, ключовият момент е дигитализацията да е ориентирана към увеличаване на степента на взаимодействието. Става

въпрос за взаимодействието между преподавателя и студентите, от една страна, и между самите студенти – от друга страна.

Прилагането на дигитални технологии в процеса на обучение по счетоводство в ОКС „бакалавър“ ще благоприятства осигуряването на достъпност, актуалност и управление на образователните ресурси в смисъла им на основа за качествено образование. По този начин до голяма степен ще се разрешат някои затруднения с широкия достъп на студентите до универсални електронни учебни ресурси, особено сега и в близка перспектива с оглед пандемията от COVID-19, и привличане на експерти от счетоводната област от практиката. За потребителите в образователния процес, независимо от формата им на обучение ще е наличен универсален електронен достъп до внедрената платформа за образователни услуги и съдържание.

Високата степен на дигитализация ще благоприятства проучването, селектирането и адаптирането на стойностни онлайн дигитални образователни ресурси с по-широк достъп. След оценка за съответствието му с утвърдените учебни програми и добрите педагогически практики по създадена методика, така одобреното съдържание би могло да се публикува на електронната платформа и за ползване от бившите възпитаници на специалността за реализиране на концепциите за продължаващо обучение и учене през целия живот. Това е един важен компонент при създаването на условия за ускоряване на процеса на организиране и провеждане на информационни кампании в счетоводната сфера, които са с изключителна важност и полза за цялата счетоводната гилдия.

Използвана литература

1. Campbell, N. (n.d.). *E-teaching and its Impact on Teachers. In Issues in Online Learning Reader, 2001. Цит. по Дистанционно обучение*. Retrieved from <https://www-it.fmi.uni-sofia.bg/courses/elearning/OsnovniVuprosi/iztochnici.html>
2. Siemens, G. (2005, January). *Connectivism: A learning Theory for the Digital Age, International Journal of instructional technology & distance learning, January 2005, Vol. 2, № 1*. Retrieved from http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm: http://www.itdl.org/Journal/Jan_05/article01.htm
3. Гюлчева, Б. (2011). *Електронното обучение – необходимост и предизвикателство, сп. Продължаващо образование, бр. 26, 2011 г.* Извлечено от <http://www.diuu.bg/ispisanie/broi26/26kt/26kt3.htm>
4. ДВ, бр. 99 от 9.11.2004 г. (н.д.). ПМС № 292 от 2.11.2004 г. *Наредба за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища, чл. 9 (2)*.
5. *Дигиталното образование ще подготви децата за епохата на цифровата трансформация.* (н.д.). Извлечено от <https://www.vivacom.bg/bg/residential/zanas/novini/socialni-dejnosti?read=digitalnoto-obrazovanie-shte-podgotvi-decata-za-epohata-na-cifrovata-transformacija>
6. Маринова, Р., & Атанасов, А. (2014). *Използване на информационните технологии в обучението по счетоводство. В: „Проблеми при обучението по счетоводство, анализ и контрол”, Варна, 2014.* Извлечено от https://mpra.ub.uni-muenchen.de/91839/1/MPRA_paper_91839.pdf

7. Орехов, М. (н.д.). *Същност на процеса на дигитализация като нов етап в глобалната трансформация*. Извлечено от <https://dlib.univishtov.bg/bitstream/handle/10610/4232/b3de375611d0a9221dae05beb7bae8c0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
8. Павлова, В., & Тошева, Е. (2020). *Технологични решения за подпомагане на електронното обучение чрез интерактивни презентационни системи и облачната технология на Google - Педагогика, том 92, бр. 1, 2020*. Извлечено от <http://docplayer.bg/188760603-технологични-решения-за-подпомагане-на-електронното-обучение-чрез-интерактивни-презентационни-системи-и-облачната-платформа-на-google.html>
9. *Ресурси, платформи и добри практики за дистанционно обучение*. (н.д.). Извлечено от <https://zaednovchas.bg/distancionno-obuchenie/>
10. Стоименов, С. (н.д.). *5 начина, по които дигиталното обучение променя учителските методи*. Извлечено от <https://it.dir.bg/digitalno-obrazovanie/5-nachina-po-koito-digitalnoto-obuchenie-promenya-uchitelskite-metodi>
11. Янков, Б. (н.д.). *6 важни фактора за дигитализация на всеки бизнес процес*. Извлечено от <https://limacon.bg/sales/blog/6-vazhni-faktora-za-digitalizaciya-na-vseki-biznes-proces>
12. Янков, Б. (н.д.). *Дигитализация на маркетинг и търговски процеси: как да я осъществим*. Извлечено от <https://limacon.bg/sales/blog/digitalizatsiya-na-marketing-tyrgovski-protsesi>

